

**КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА
МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Кіномузика

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

026 Сценічне мистецтво

Курс	2
Семестр	3, 4

Освітньо-наукова програма

Музична режисура

Статус

Вибіркова

ECTS	8
Годин	240
Лекції	34
Семінари	34
Самостійна робота	172

Семестровий контроль

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Стецюк Ігор Олегович професор, заслужений діяч мистецтв України
Профіль викладача	
e-mail	igor.stetsyuk@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Мистецтво кіно посідає одне з найзначніших місць не тільки в сучасній культурі, але також у системі інформаційного впливу на суспільство. Внаслідок своєї універсальності, емоційної безпосередності особливо привабливим компонентом кіноструктури є музичний супровід до фільму. Своєю глибокою дією на глядача, впливаючи як на його свідомість, так і підсвідомість, музика кіно виявляє свою головну властивість – здатність відображення буття у ємних, узагальнених образах. З плином часу мистецтво музичного супроводу із другорядного, «підсобного» фактора виростає в особливе явище, яке акумулювало досягнення у сфері засобів виразності, що були напрацьовані усією історією існування музичної культури.

Мета курсу:

- розкриття типології функцій музики у кінематографі, а також надбання студентами базових знань у галузі історії та теорії кіномузики;
- осмислення основних закономірностей звуковізуальної єдності в мистецтві кіно, телебачення та інших екранних мистецтвах, а також ролі музики у художній єдності кінофільму

Завдання курсу:

- засвоїти найважливіші положення теорії кіномузики та закономірності розвитку музичної складової у звуковому кінематографі;
- отримати основні відомості про мову, засоби виразності та драматургічні функції кіномузики;
- зрозуміти жанрову систему музичного кінематографа в контексті музичної кінокомпозиції та драматургії;
- отримати основні відомості про видатних кінокомпозиторів у їх творчій співпраці з режисерами;
- отримати навички аналізу змістового та образного музичного рішення у кінотворах видатних майстрів режисури минулого та сучасності

Компетентності:

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
6. Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.
7. Здатність проведення досліджень та викладання на відповідному рівні.

Фахові:

- Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
- Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
- Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
- Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
- Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.
- Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

Нормативний зміст підготовки студентів-магістрантів формулюється у наступних **результатах навчання:**

1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.
2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.
3. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.

4. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.
5. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтеграцію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.
6. Планувати та виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

Навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер та інтегрує знання з інших освітніх і наукових галузей: філософія та естетика, культурологія, мистецтвознавство. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з іншими предметами як фундаментального (культурологічного, музикознавчого) циклу, так і з предметами соціально-гуманітарного циклу: «Мистецтво як естетичний феномен», «Еволюція художніх стилів в мистецтві», «Мистецтво медіакультури в світовому художньому просторі», «Новітні тенденції сучасної культурології», «Історія світових культурологічних вчень», «Тенденції розвитку сучасного оперного театру», «Українська музична культура ХХ ст. », «Музика у світовій культурі ХХ-ХХІ ст.», «Синтез мистецтв у світових культуротворчих процесах: історія і сьогодення», «Методологія музичної культурології».

Отримані практичні навички та засвоєні теоретичні знання під час вивчення навчальної дисципліни можна використовувати в подальшому під час опанування навчальних дисциплін: «Педагогічна практика», «Культурологічна педагогіка вищої школи». На рівні аспірантури курс може стати засадничим для таких дисциплін як «Комунікативні компетентності музиканта: психолого-педагогічний контекст», «Філософія культури», «Естетичні парадигми сучасності», «Методологічні засади сучасного філософського знання: концепції, напрями, персоналії» та інших.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер, Viber та Zoom. Під час навчання та для взаємодії зі студентами використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, а також обладнання (проектор та електронні презентації для лекційних та практичних занять), музичні інструменти тощо.

Дисципліна пов'язана з іншими спеціальними курсами: «Композиція», «Інструментовка», «Оркестрові стилі», «Аналіз музичних форм», «Електронний синтез звуку», «Композиція та синтез за допомогою комп'ютера» тощо.

Структура курсу. Курс кіномузики базується на вивченні музики до фільму у широкому художньо-естетичному контексті доби, за якої його було створено, а також розумінні особистіних аспектів авторської естетики творців кінотворів. В силу цього під час занять студентам дається розширене уявлення про час, в якому виник даний фільм. Зокрема, це підноситься через короткий огляд художніх течій означеного періоду, а також філософсько-естетичні та соціальні ідеї, які вплинули на авторів. Дисципліна спирається на послідовне вивчення кращих зразків кіномузичної традиції, які викладаються у лекційному курсі і вивчаються за зразками, які стали класичними, та сучасними, а також за підручниками. Курс кіномузики передбачає проведення практичних занять у формі семінарів, написання рефератів з метою навчання розуміння естетичної проблематики, а також для кращого засвоєння і перевірки знань із зазначеного предмету. Підсумковою формою оцінювання знань є залік в кінці кожного з двох семестрів. Крім фундаментальних концепцій – мистецтвознавчих, загально-естетичних та культурологічних, які були вироблені та засвоєні вітчизняною і зарубіжною науковою думкою, в основу курсу покладено також обширний власний досвід автора у галузі створення музики кіно.

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

СПЕЦІАЛЬНІ (ФАХОВІ, ПРЕДМЕТНІ) КОМПЕТЕНТНОСТІ

1. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції в галузі сценічного мистецтва.
2. Здатність до комплексного оперування специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, звуковими, акторсько-виконавськими, монтажно-композиційними, сценарно-драматургічними тощо) при створенні та виробництві сценічного твору.
3. Здатність до публічної презентації результатів творчої (інтелектуальної) діяльності з метою популяризації українського й світового сценічного мистецтва.
4. Здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад культурно-мистецьких процесів.
5. Здатність до ефективної комунікації у творчому колективі під час організації, реалізації та презентації сценічного твору.
6. Здатність брати участь у фахових дискусіях із питань історії сценічного мистецтва, актуального стану та тенденцій його розвитку.
7. Здатність до організації сценічних проєктів, фестивалів та мистецьких заходів.
8. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід різноманітними шляхами й засобами.
9. Вміння застосовувати знання з педагогіки у навчально-виховному процесі у закладах вищої освіти.
10. Вміння планувати та здійснювати наукові дослідження, готувати результати наукової роботи до оприлюднення.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі сформованої системи знань, уявлень, інтересів.
2. Здатність застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
4. Здатність оперувати новітніми інформаційними та цифровими технологіями у галузі культури і мистецтва.
5. Здатність бути критичним і самокритичним.
6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї.
8. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
9. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Володіти професійними навичками зі створення продуктів сценічного мистецтва.
2. Відтворювати власну художню концепцію в творах сценічного мистецтва.
3. Здійснювати аналіз стилів та напрямів у мистецтві.
4. Вести фахову дискусію іноземною мовою.
5. Застосовувати інформаційні технології у професійній діяльності.
6. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання в процесі реалізації сценічного твору.
7. Оперувати системою виражальних засобів (пластично-зображальних, звукових, акторсько-виконавських, монтажно-композиційних, сценарно-драматургічних) при створенні та реалізації сценічного твору.
8. Аналізувати художній твір із метою його сценічної інтерпретації.
9. Обирати художні засоби, необхідні для реалізації задуму сценічного твору (проєкту).
10. Володіти термінологією сценічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
11. Здійснювати педагогічну діяльність у сфері сценічного мистецтва.
12. Планувати та здійснювати наукові дослідження у сфері культури та мистецтва, готувати результати наукової роботи до оприлюднення.

Перелік тем

Введення в курс

Тема 1. Звуковий фільм та інші види мистецтва. Етапи становлення кіномузики
Семінар за темою.

Тема 2. Структура сфер зображення та звуку, їх взаємозалежність та взаємовплив

Розділ I: Основи об'єднання звукової та візуальної сфер у кінофільмі

Тема 3. Музична ілюстрація та драматургічний контрапункт
Семінар за темою.

Тема 4. Просторовий феномен та відтворення часу

Тема 5. Аспект руху в кінофільмі

Тема 6. Психологічні та історичні засади взаємодії музики та кіно
Семінар за темою.

Розділ II: Функції звукового ряду у кінотворі

Тема 7. Музика, яка підкреслює рух

Тема 8. Музика, що втілює уявлення про екранний простір

Тема 9. Музичне відображення часу

Тема 10. Музика як коментар

Семінар за темою.

Тема 11. Музика як символ. Цитування

Семінар за темою.

Тема 12. Дизайн звукових ефектів

Семінар за темою.

Розділ III: Музика як засіб відбиття переживання

Тема 13. Музика як вираження сприйняття та почуттів героя
Семінар за темою.

Тема 14. Флешбек та флешфорвард

Тема 15. Музика вольового акту

Розділ IV: Архітектоніка кіномузики

Тема 16. Роль окремих елементів у кіномузичному цілому
Семінар за темою.

Тема 17. Лейтмотивна система

Семінар за темою.

Тема 18. Оркестровка

Семінар №1. Логіка ембрової драматургії. Персоніфікація тембру

Семінар №2. Колористичність фактури. Звуконаслідування

Тема 19. Музика як фактор композиційного об'єднання

Семінар за темою.

Розділ V: Музика в контексті жанрової палітри кінотворів

Тема 20. Музика до «фільму-дії»

Тема 21. Саспенс (тривожне чекання); фільм жахів

Тема 22. Комедійні фільми

Семінар за темою.

Тема 23. Лірична драма

Семінар за темою.

Тема 24. Особливості історичного кіно

Семінар за темою.

Тема 25. Анімаційні фільми

Семінар за темою.

Заключення

Тема 26. Специфіка створення кіномузики

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, диспут, презентація

Навчальні ресурси

Необхідна інформація до навчальної дисципліни надсилаються у відповідну групу «Дистанційне навчання»: <https://knmau.com.ua/virtualnij-tur/>; основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою, презентація	10
3.	Відвідування лекцій	10
4.	Контрольна робота, відповідь на контрольному уроці	10
5.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінки «**відмінно**» заслуговує відповідь студента, який в повному обсязі опанував теоретичний матеріал; виявив глибокі системні знання, продемонстрував вміння оперувати науковими поняттями і термінами, розкрив зміст відповідних категорій та понять, та механізм їх взаємодії у мистецтві кіно.

Оцінку «**добре**» заслуговують відповіді студента, який виявляє всебічні і системні знання програмного матеріалу, засвоєння основної літератури; виявляє чітке володіння понятійним апаратом, уміння застосовувати знання для аналізу музичної тканини у сфері кіновиробництва. Недоліком вважається недостатня компетентність в аналізі

звукового ряду, в цілому, та музичної складової зокрема в контексті кінотвору; недостатнє володіння професійною термінологією.

Оцінку «**задовільно**» заслуговують відповіді студента, який виявляє знання основного програмного матеріалу, володіє інформацією щодо змісту лекційного курсу, але показує слабе володіння необхідним аналітичним апаратом та допускає значні помилки.

Оцінку «**незадовільно**» заслуговують відповіді студента, який виявляє значні прогалини у знаннях програмного матеріалу, володінні головними поняттями тощо.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архангородська А. В. Музикознавчі та кінознавчі інтерпретації дра-матургічних функцій кіномузики: історіографія питання // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2013. №3. С. 162–165.
2. Брюховецька Л. Кіномистецтво : навч. посібник для вузів / Л. Брюховецька. Київ : Логос, 2011, 392 с.
3. Бут О. В. Звук як компонент образної структури фільму (дис. на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства) // Київ, 2007. 195 с.
4. Голубенко М. Н. Темпоральність музичної культури цифрової доби (дис. на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства) // Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2010. 186 с.
5. Гонтар І. Деякі аспекти аналізу симфонічної музики до американського касового кіно : диплом. робота. НМАУ ім. П. І. Чайковського Київ, 2008. 67 с.
6. Леонтьев С. А. Композиторські технології в музичній практиці американського ігрового кінематографа (дис. на здобуття наук. ступеня кандидата мистецтвознавства) // Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2019. 201 с.
7. Литвинова О. Музика в кінематографі України: [каталог]. Ч. 1 : Автори музики художньо-ігрових фільмів, які створювалися на кіностудіях України / Ольга Литвинова. Київ : Логос, 2009. 453 с.
8. Рязанцев Л. В. Техніка лейтмотивів у кіномузиці / Л. В. Рязанцев // Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. 2015. Вип. 33. С. 124–130.
9. Северинова М. Ю. Архетипи в культурі у проєкції на творчість сучасних українських

- композиторів. (дис. на здобуття наук. ступеня доктора мистецтвознавства) // 26.00.01, Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2013. 360 с.
10. Скуратівський В. Л. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття. Генеза. Структура. Функція // К. держ. ін-т ім. Карпенка-Карого, 1997
11. Тримбач С. Звук в екранній культурі України // Литвинова О. Музика в кінематографі України : [каталог]. Ч. 1 : Автори музики художньо-ігрових фільмів, які створювалися на кіностудіях України. Київ : Логос, 2009. С. 45–72.
12. Усова А. Звуковий дизайн в кіно: проблема теоретического осмысления в музыкальной науке // Київське музикознавство : збірник наукових праць. Київ : КІМ ім. Глієра, 2015. Вип. 51. С. 33–42.
13. Audissino, E. John Williams Film Music: Jaws, Star Wars, Raiders of the Lost Ark, and the Return of the Classical Hollywood Music Style. Madison, WI: The University of Wisconsin Press, 2014
14. Bernstein, E. Elmer Bernsteins Film Music Notebook: A Complete Collection of the Quarterly Journal, 1974-1978. Los Angeles, CA: The Film Music Society, 2004
15. Bellis, R. The Emerging Film Composer: An Introduction to The People, Problems and Psychology of The Film Music Business. S.l.: S.n., 2006
16. Cooke, M. A History of Film Music. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 586 p.
17. Fred Karlin and Rayburn Wright. On the Track. Routledge, N. Y., London, 2004
18. Henry Mancini. Sounds and Scores. Northridge Music Inc., 1973
19. Lalo Schifrin. Music Composition for Film and Television (Music Composition: Film Scoring). Berklee Press, 2005
20. Zanussi, K. (2002). Music and Film – Director’s Reflections, Music and Film. Seria Filmoznawcza, 2 (Fredericksen, D., Hendrykowska, M., Hendrykowski, M. Ed.). Poznan: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza